'Strengste asielbeleid ooit' toch in zicht: Tweede Kamer eens over strafbaar maken van illegaliteit

15 dec 2025, 17:24

Delen

De Tweede Kamer is eruit: illegaliteit in Nederland wordt strafbaar, maar hulp aan illegalen niet. Daarmee lijkt het kroonjuweel van het demissionaire kabinet Schoof - het strengste asielbeleid ooit - gered.

"Na een lang debat kwam er vandaag in het parlement een einde aan een discussie die zich al sinds de zomer voortsleept", zegt politiek commentator Marloes Lemsom. "Toen werd geheel onverwacht een voorstel van de PVV aangenomen, waardoor de strafbaarstelling van illegaliteit werd toegevoegd aan de asielnoodmaatregelenwet. Dat is vandaag gerepareerd."

In één klap strafbaar

Door de aanscherping die de Kamer in de zomer nog aannam, zouden Nederlanders die mensen zonder verblijfspapieren helpen, bijvoorbeeld met een warme kop soep op een koude dag, in één klap ook strafbaar worden.

Dat ging de Tweede Kamer dan weer te ver. En dat repareert het demissionaire nu: ook om te voorkomen dat de wet sneuvelt in de Eerste Kamer.

Hulp niet strafbaar

"De PVV zei vandaag in het debat dat de partij akkoord gaat met de aanpassing die demissionair minister van asiel David van Weel heeft voorgesteld", zegt Lemsom. "In de wet komt duidelijk te staan dat hulp

niet strafbaar is. De PVV is het daar niet mee eens, maar accepteert deze wijziging."

Het CDA, een partij die nodig is voor een meerderheid, kan ook leven met de aanpassing. In de zomer stemden ze nog tegen de wet. De partij zegt principieel tegen het straffen van medemenselijkheid te zijn. Maar nu het uitdelen van het spreekwoordelijke kopje soep niet meer strafbaar is, is de partij om.

Strengere asielmaatregelen

"Vooral de timing is opvallend," zegt Lemsom. "We zitten midden in de formatie. D66 is tegen de strafbaarstelling van illegaliteit, terwijl de VVD voor is. In het formatiestuk dat D66 met het CDA heeft gemaakt, waren geen afspraken gemaakt over de strafbaarstelling van illegaliteit. Maar er zijn wel afspraken gemaakt over strengere asielmaatregelen."

"Het is nu de vraag wat D66 daarvoor terug krijgt, nu de asielwetten alsnog door de Kamer zijn." De Tweede Kamer moet formeel nog stemmen over de aanpassingen. Dat gebeurt waarschijnlijk nog deze woensdag én donderdag. Daarna moet de Eerste Kamer zich nog over de wet buigen.

Bron: eenvandaag.avrotros

Nederland “kopje soep ter vervanging van de basale mensenrechten”
https://archive.org/details/tk-brief-asielnoodmaatregelenwet-voorgesteld-artikel-108a-vw-2000-strafbaarstelling-illegaliteit

Basisbehoeften
Het is echter mogelijk dat het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ-EU) daar een stokje voor steekt. Die oordeelde dat de menselijke waardigheid in gevaar komt als de overheid een illegaal verblijvende derdelander, die nog niet is uitgezet, op straat zet zonder hem of haar te helpen met basisbehoeften. Denk aan onderdak (bed), wassen (bad) en eten (brood). Zolang de verwijdering niet heeft plaatsgevonden, kan de derdelander zich beroepen op rechten die in ‘het Handvest van de grondrechten (…) worden gewaarborgd’, aldus het Hof. HvJ-EU ARREST VAN HET HOF (Negende kamer) , 12 september 2024, ECLI:EU:C:2024:748. Bron: binnenlandsbestuur.nl 3 oktober 2024

De Nederlandse staat is gebonden aan verschillende internationale verdragen die de borging van minimale basis mensenrechten (sociale grondrechten) verplichten. Waar de Universele Verklaring (UVRM) de morele basis legt, creëren de volgende verdragen voor Nederland juridisch bindende verplichtingen: 1. Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten (IVESCR / IVESCR) Dit VN-verdrag uit 1966 is een van de belangrijkste pijlers voor de sociale rechtsstaat in Nederland. • Minimale kern: Staten zijn verplicht om de "kernverplichtingen" (core obligations) na te komen, waaronder toegang tot essentiële voeding, basisgezondheidszorg en huisvesting. • Bestaanszekerheid: Artikel 9 erkent het recht op sociale zekerheid en Artikel 11 het recht op een adequate levensstandaard. 2. Europees Sociaal Handvest (ESH) Dit verdrag van de Raad van Europa wordt vaak de "sociale grondwet van Europa" genoemd en is door Nederland geratificeerd. • Basisvoorzieningen: Het ESH verplicht Nederland tot het bieden van bijstand aan iedereen die over onvoldoende middelen beschikt (Art. 13). • Recht op huisvesting: Artikel 31 verplicht de staat om dakloosheid tegen te gaan en de toegang tot adequate huisvesting te bevorderen. 3. Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM)

Hoewel het EVRM primair over burgerrechten gaat, heeft het Europese Hof geoordeeld dat de staat onder bepaalde omstandigheden een positieve verplichting heeft om basisvoorzieningen te bieden om "onmenselijke of vernederende behandeling" (Art. 3) te voorkomen. Dit wordt in Nederland toegepast bij bijvoorbeeld de 'bed-bad-brood'-voorzieningen voor kwetsbare groepen. 4. Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie Sinds 2009 is dit handvest juridisch bindend voor Nederland bij de uitvoering van EU-recht. • Sociale bijstand: Artikel 34 erkent en eerbiedigt het recht op sociale zekerheid en sociale bijstand voor iedereen die niet over voldoende middelen beschikt. Toezicht en Handhaving De Nederlandse staat moet periodiek rapporteren aan comités zoals het VN-Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten (CESCR). Het College voor de Rechten van de Mens monitort in Nederland of de staat deze internationale verplichtingen in de praktijk ook daadwerkelijk nakomt. https://archive.org/details/verdragen-onderdeel-van-internationaal-recht "bed-bad-brood" Nederland handelt in strijd met het Europees Sociaal Handvest door geen onderdak, kleding en voedsel te verschaffen aan vreemdelingen die onrechtmatig op het grondgebied verblijven. Dat oordeelt het Europees Comité voor Sociale Rechten in de zaak Conference of European Churches tegen Nederland. Wat zegt het Comité? Door Lieneke Slingenberg en Martijn Stronks Op 17 januari 2013 diende de Conference of European Churches (CEC) een klacht in bij het Europees Comité voor Sociale Rechten (ECSR). De klacht hield in dat Nederland zich niet aan zijn verplichtingen uit het Europees Sociaal Handvest (ESH) houdt door volwassen vreemdelingen die zich onrechtmatig op het grondgebied bevinden geen onderdak, voeding en kleding te bieden. Op 25 oktober 2013 trof het ECSR een ‘immediate measure’ in deze zaak, zie daarover een eerder blog. Op 1 juli 2014 verklaarde het ECSR de klacht van CEC gegrond. Deze beslissing werd op grond van artikel 8 van het aanvullend protocol bij het ESH pas vier maanden later (op 10 november 2014) openbaar gemaakt.

bron: Lieneke Slingenberg en Martijn Strongs
17 november 2014

Juridische complicaties

De strafbaarstelling van illegaliteit juridische complicaties met zich meebrengt op zowel internationaal als nationaal niveau. In het Nederlandse recht ontstaat er een specifiek conflict met artikel 450 van het Wetboek van Strafrecht, de zogeheten 'hulpverleningsplicht'. Dit artikel bepaalt dat iemand die getuige is van het ogenblikkelijk levensgevaar van een ander en nalaat hulp te verlenen (terwijl dit zonder gevaar voor zichzelf kan), strafbaar is met een gevangenisstraf of geldboete. De wrijving tussen deze wetten uit zich op de volgende punten: • Zorgplicht versus handhaving: Hulpverleners, artsen of burgers kunnen in een juridische spagaat terechtkomen. Enerzijds stelt de wet dat zij hulp moeten bieden aan iemand in nood (art. 450 Sr), anderzijds zou het bieden van structurele hulp aan een ongedocumenteerde onder de nieuwe wetgeving als medeplichtigheid of het faciliteren van illegaal verblijf kunnen worden gezien. • Rechtszekerheid: Critici wijzen erop dat de overheid burgers niet mag dwingen te kiezen tussen twee strafbare feiten: het negeren van iemand in nood of het overtreden van de immigratiewetgeving. • Humanitaire ondergrens: Het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) stelt dat niemand mag worden onderworpen aan onmenselijke of vernederende behandeling. Artikel 450 Sr wordt vaak gezien als de nationale verankering van deze morele en juridische ondergrens. Hoewel de discussie over de strafbaarstelling van illegaal verblijf al jaren voert in de Nederlandse politiek, blijft de uitvoering complex vanwege deze botsing met bestaande zorgplichten en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Nu illegaliteit strafbaar is in nederland is de vraag: wie is de volgende groep? Het fundamentele principe van universele mensenrechten stelt dat ieder mens, ongeacht nationaliteit, verblijfsstatus of enige andere hoedanigheid, recht heeft op de basale mensenrechten. Dit beginsel is vastgelegd in internationale verdragen, zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM). Een fundamenteel beginsel van de rechtsstaat. Ongeacht afkomst, nationaliteit, of verblijfsstatus heeft eenieder die in Nederland wordt aangehouden voor een strafbaar feit onverkort recht op basale mensenrechten en een eerlijk proces.
Deze rechten zijn verankerd in zowel de Nederlandse Grondwet als in internationale verdragen, zoals het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) en het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (IVBPR). De belangrijkste rechten omvatten: • Recht op juridische bijstand: Iedere verdachte heeft het recht om vóór en tijdens het verhoor een advocaat te spreken. Als men geen eigen advocaat kan betalen, wordt er een toegevoegd door de overheid via de Raad voor Rechtsbijstand. • Recht op menswaardige behandeling: Dit betekent bescherming tegen marteling, onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing, conform de Internationale Verdragen. • Recht op informatie: De gearresteerde moet zo snel mogelijk in een taal die hij of zij begrijpt, op de hoogte worden gebracht van de reden van aanhouding en de beschuldiging. • Recht op een tolk: Indien de betrokkene de Nederlandse taal niet machtig is, wordt er een officiële tolk ingeschakeld tijdens verhoren en zittingen. De Nederlandse autoriteiten zijn wettelijk verplicht deze rechten te allen tijde te waarborgen.

Fundamentele Rechten en Wetgeving

De zaak in de VS (City of Grants Pass v. Johnson) draait om de vraag of het opleggen van boetes of arrestaties voor elementaire overlevingsactiviteiten (zoals slapen of liggen in de openlucht) in strijd is met het Achtste Amendement (dat wrede en ongebruikelijke straffen verbiedt), vooral als er geen alternatief onderdak beschikbaar is. In Nederland zou een volledige strafbaarstelling van de status van dakloosheid—ongeacht het gedrag of de beschikbaarheid van opvang—zeer waarschijnlijk in strijd zijn met fundamentele mensenrechten, zoals: • Artikel 13 van het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (IVESC): Het recht op een behoorlijke

levensstandaard, inclusief huisvesting. • De grondbeginselen van de Nederlandse verzorgingsstaat: Waarbij de overheid een zorgplicht heeft voor burgers die buiten hun schuld in de problemen komen. Beleidsmatige Verschillen Nederland en Amerika hebben fundamenteel verschillende benaderingen van sociale zekerheid en huisvesting. Het Nederlandse beleid is gericht op het voorkomen van dakloosheid en het bieden van opvang en herhuisvesting. Conclusie: De wet die illegaliteit strafbaar stelt, creëert geen juridisch precedent om de status van dakloos-zijn strafbaar te maken. De redenen voor beide wetten zijn totaal verschillend: de ene betreft staatssoevereiniteit en immigratierecht; de andere betreft sociaal beleid en mensenrechten. Hoewel er in Nederland discussie is over lokale regels (APV's) die gedrag van daklozen (zoals kamperen) beperken, is de stap naar het strafbaar stellen van de status van dakloosheid zelf in strijd met de Nederlandse en internationale rechtsprincipes. Bron: AI-overzicht

---

https://archive.org/details/leger-des-heils

https://archive.org/details/illegalen-nederland-2025

De tekst beschrijft een harde realiteit waarin mensen met een minimuminkomen en uitkeringsgerechtigden systematisch worden gestigmatiseerd en psychisch worden beschadigd, en door de media en instellingen als 'profiteurs' worden bestempeld. Deze behandeling, die gepaard gaat met een verwarrend juridisch en bureaucratisch systeem en de medicalisering van sociale problemen, leidt volgens de tekst tot ontmenselijkende uitputting en trauma bij mensen die afhankelijk zijn van een uitkering. De kernpunten uit de tekst zijn: • Systematische Stigmatisering: Mensen met een uitkering worden in de media en door instanties vaak als 'profiteurs' weggezet, wat hun zelfbeeld ernstig beschadigt. • Institutioneel Wantrouwen: Er is sprake van een repressief systeem waarbij de focus ligt op verplichtingen en controle in plaats van op respectvolle ondersteuning. De vergelijking met de Toeslagenaffaire wordt getrokken als voorbeeld van hoe burgers door de overheid kunnen worden vermalen. • Bureaucratische Doolhof: De complexiteit van wetgeving en de samenwerking tussen verschillende 'ketenpartners' (zoals UWV, Belastingdienst en gemeenten) zorgt ervoor dat kwetsbare burgers hun rechtspositie uit het oog verliezen. • Medicalisering van Sociale Problemen: In plaats van de onderliggende maatschappelijke oorzaken aan te pakken, worden klachten vaak vertaald naar farmaceutische therapieën, wat leidt tot verdere uitputting en traumatisering. • Juridische Ongelijkheid: De burger staat vaak machteloos in een jarenlange juridische uitputtingsslag tegenover machtige instanties.

Minima worden tot solliciteren opgejaagde werklozen aan de rand van de samenleving. Het zelfbeeld van deze mensen wordt in de media en door bejegening van de uitkeringsinstantie,uitvoeringsinstelling en het publiek stelselmatig beschadigd.Dit heeft niets te maken met mensen op een goede en respectvolle manier aan het werk helpen. Mensen met een uitkering zijn profiteurs dus die moeten aan het werk worden gezet. Dat verkoopt steeds de gemeente,maar dan wel in verzachtende woorden in de diverse folders.Hierbij het signaal dat de zwaksten in de samenleving de grote profiteurs zijn,waarvoor de rest moet opdraaien voor de crisis.”Iedereen kan nog wel iets! Van cliënt wordt verwacht dat Hij of Zij die kansen grijpt! De Maatschappij vangt mensen op bijvoorbeeld met een uitkering.Om al die uitkeringen te kunnen betalen is veel geld nodig.Dat geldt wordt door ons allemaal bijeen gebracht.Wanneer cliënt tekortschietend besef van verantwoordelijkheid betoont wegens het niet nakomen of niet voldoende nakomen van de verplichtingen,neemt cliënt ten onrechte iets uit de gezamelijke pot.Daar moet niemand aan mee willen werken”. Hierdoor worden deze groep mensen en hun gezinnen door de uitkeringsinstantie als het ware voorzien van een “davidster” en feitelijk publiekelijk aan de schandpaal genageld. Het échte profitariaat moet echter in andere kringen worden gezocht in de gevestige orde van overheid samen met multinationals "Militair-Industrieel complex". Op deze

manier worden deze arme slachtoffers op mensonwaardige wijze gemangeld en uitgekleed waarbij ook vaak huisgenoten gefrustreerd raken.In een jungle van deskundigen en instanties die allemaal langs elkaar heen blijken te werken en waarvan sommigen achteraf ook dubieus blijken te opereren,raken deze onervaren medeburgers al spoedig het zicht op de door hen te nemen stappen en op hun rechtspositie kwijt.Een slachtoffer van deze praktijk is vrijwel kansloos om erkenning en vervolgens enig recht te krijgen.Deze praktijk leidt tot een ziekermakende uitputting en tot traumatisering. Mensen die zieker worden en afhankelijker,met hun begeleiders leven onder een regiem waarbij de medische behandeling tevens dient ter handhaving ter beheersing van conflicten,en de gevestigde belangen bij het bevorderen van de omzet om farmaceutische producten. De uitkeringsgerechtigde wordt zieker,glijdt af. Het aanbod heeft aldus -natuurlijk- hierop overwegend slechts één antwoord: het vertalen van de klachten in een therapie die voornamelijk farmaceutisch georiënteerd is. Vaak zijn mensen zich van de kwetsbaarheid van hun positie niet bewust.Anderen maken bezwaar en raken verstrikt tussen klachteninstituten die niet functioneren,rapporten en formulieren,steeds meer strengere verplichtingen,een juridische uitputtingsstrijd,de zware bewijslast,de slopende eenzijdige rechtspraktijk tot juridisch touwtrekken tot de Hoge Raad toe. Hier wordt naar de gemeente verwezen, echter gemeenten, woningbouwinstanties, UWV, belastingdienst, politie en jeugdzorg. Ze werken samen als ketenpartners. Zo kunnen mensen zich nog wel herinneren de "toeslagenaffaire" bij de belastingdienst. De slachtoffers werden stelselmatig beschadigd.

https://archive.org/details/brief-rechtsstaat-nederland

De uitspraak dat mensen in de toeslagenaffaire stelselmatig beschadigd is een veelgebruikte typering die de enorme impact van de affaire op de slachtoffers treffend omschrijft. Een parlementaire ondervragingscommissie concludeerde in het rapport "Ongekend onrecht" dat de overheid fundamentele beginselen van de rechtsstaat heeft geschonden. De gevolgen voor de gedupeerden waren ingrijpend en traumatisch: • Financiële ruïne: Ouders moesten vaak tienduizenden of zelfs honderdduizenden euro's aan ontvangen toeslagen terugbetalen, zelfs bij kleine administratieve fouten. Dit leidde tot enorme schulden, banenverlies en in sommige gevallen zelfs huisuitzettingen. • Institutioneel racisme en profilering: De Belastingdienst maakte gebruik van discriminatoire algoritmes en praktijken (waaronder etniciteit en dubbele nationaliteit) om ouders als fraudeurs aan te merken, wat neerkwam op institutioneel racisme. • Menselijk leed en gezinsontwrichting: De stress en geldproblemen leidden tot psychische problemen, relatiebreuken, en in de meest extreme gevallen werden meer dan 2.000 kinderen uit huis geplaatst door jeugdzorg. Sommige slachtoffers hebben suïcide gepleegd. • Schending van de rechtsstaat: Ouders werden van meet af aan als fraudeur behandeld, kregen geen eerlijk proces en konden zich nauwelijks verdedigen tegen de overheid, die informatie achterhield voor zowel de slachtoffers als het parlement. De affaire, die speelde tussen 2005 en 2019, heeft diepe littekens achtergelaten en het vertrouwen van burgers in de overheid ernstig geschaad. Er zijn nu hersteloperaties en compensatieregelingen opgezet om de slachtoffers te helpen, maar de weg naar volledig herstel is nog lang.

Bron: AI-overzicht

Premier Mark Rutte onder ede
https://archive.org/details/rutte-almacht-overheid

"Banencarrousel"
Snel stapt op om toeslagenaffaire in 2019. Geen straf maar lucratieve baantjes via de banencarrousel.
Nietsontziende gewetenloze en meedogenloze misdadigers uit de politiek. In de criminologie vaak geassocieerd met sociopathie en psychopathie.

Artikel:

https://archive.org/details/psychopaten-aan-de-macht

Aftreden (audio) Menno Snel

https://archive.org/details/aftredenmennosnel2019

Menno Snel benoemd tot lid en beoogd voorzitter van de Raad van Commissarissen Alliander

De aandeelhouders van netwerkbedrijf Alliander hebben tijdens een Buitengewone Algemene Vergadering van Aandeelhouders ingestemd met het voorstel om Menno Snel te benoemen als lid van de Raad van Commissarissen.

Menno Snel is momenteel als partner en adviseur verbonden aan FGS Global, een internationaal strategisch communicatiebureau. Hij beschikt over ruime bestuurlijke ervaring in zowel het publieke als private domein, met diepgaande kennis van de energiemarkt en een sterke betrokkenheid bij maatschappelijke opgaven. Eerder vervulde hij onder meer functies als staatssecretaris van Financiën, bestuurder bij pensioenfonds ABP, president-commissaris van Royal IHC en voorzitter van Element NL.

Alliander

17 oktober 2025

Het contrast tussen de harde aanpak van daklozen en de 'zachte landing' van politici "gevestigde orde" establishment raakt aan een breed gevoerd maatschappelijk debat over rechtsgelijkheid in Nederland.

De aanpak van dakloosheid

Het beboeten van daklozen voor zaken als buitenslapen of 'overlast' leidt vaak tot een vicieuze cirkel. Omdat deze personen de boetes niet kunnen betalen, lopen de schulden op door verhogingen, wat een succesvolle herstart in een woning bemoeilijkt.

- **Nationaal Actieplan Dakloosheid:** Het kabinet streeft met het programma Een thuis voor iedereen naar het beëindigen van dakloosheid in 2030, waarbij 'Housing First' (eerst een woning, dan zorg) centraal staat.
- **Kritiek:** Ondanks dit plan blijven gemeenten vaak handhaven op basis van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV), wat volgens belangenorganisaties zoals de Straatconsulaat averechts werkt.

De "Banencarrousel" en politieke verantwoordelijkheid

De term "banencarrousel" wordt vaak gebruikt wanneer politici na een schandaal of aftreden snel weer terechtkomen in goedbetaalde functies, zoals bij adviesbureaus of als burgemeester.

- **Menno Snel:** Na zijn aftreden vanwege de Toeslagenaffaire in 2019 vervulde hij inderdaad diverse andere rollen, waaronder een bestuursfunctie bij het IMF.
- **Wachtgeld:** Politici hebben recht op een wachtgeldregeling (Appa), wat vaak wordt gezien als een onrechtvaardig vangnet vergeleken met de participatiewet voor burgers.

Het contrast

De kern van het punt is de discrepantie in de behandeling door de overheid:

1. **Onderaan de samenleving:** Een repressieve aanpak waarbij fouten of onmacht (zoals dakloosheid) direct worden bestraft met boetes die de situatie verergeren.
2. **Aan de top:** Een cultuur van politieke verantwoordelijkheid zonder persoonlijke financiële of juridische consequenties, vaak gefaciliteerd door een sterk netwerk.

Deze ongelijkheid is een belangrijk thema in rapporten over de kloof tussen burger en overheid, waarbij de overheid vaak als 'streng voor de zwakken en mild voor de machtigen' wordt ervaren.
Bron: AI-overzicht

____

“Deep State”

De term "diepe staat" (of *deep state*) in de Nederlandse context is een politiek en sociologisch concept dat op verschillende manieren wordt geïnterpreteerd. De beschrijving raakt aan verschillende kritische perspectieven op de Nederlandse machtsstructuren.

Hieronder volgt een feitelijke uiteenzetting van hoe dit begrip in Nederland wordt gedefinieerd en bediscussieerd:

1. Definitie en Kenmerken

In de kern verwijst de diepe staat naar het idee van een 'staat binnen de staat'. Dit zou een netwerk zijn van niet-gekozen ambtenaren, inlichtingendiensten en invloedrijke besluitvormers die achter de schermen het beleid bepalen, ongeacht welke politieke partij aan de macht is.

De volgende kenmerken worden in dit kader vaak aangehaald:

- **Netwerkcorruptie/Cartelvorming:** Het idee dat een besloten groep (de 'gevestigde orde') elkaar de bal toespeelt op sleutelposities in de politiek, rechtspraak en bij adviesorganen.

- **Media en Narratief:** De veronderstelling dat de mainstream media fungeren als doorgeefluik van de zittende macht om het publieke debat te sturen.
- **Subsidieafhankelijkheid:** Het mechanisme waarbij NGO's en maatschappelijke organisaties via subsidies financieel afhankelijk worden gemaakt van de overheid, waardoor zij hun kritische functie zouden verliezen (de 'subsidiedwangbuis').

Bron: AI-overzicht

"DEEP STATE"

https://archive.org/details/de-diepe-staat-nederland

____

Daklozen het recht op menswaardig bestaan

Wanneer de gemeente de bijstand opschort of stopzet omdat iemand niet voldoet aan de arbeidsplicht, ontstaat er een spanningsveld tussen de wet (Participatiewet) en het recht op een menswaardig bestaan. Dit zijn de belangrijkste juridische en ethische kaders in 2025: 1. De Participatiewet en de arbeidsplicht In Nederland is de bijstand een laatste vangnet. De wet stelt dat wie kan werken, moet werken. Als iemand "te lui" is (juridisch: "verwijtbaar niet voldoen aan de arbeidsverplichtingen"), mag de gemeente de uitkering verlagen of tijdelijk stopzetten via een maatregel van de gemeente. 2. Basale mensenrechten (Artikel 22 Grondwet) Hoewel de uitkering kan worden gestopt, heeft de overheid een zorgplicht. Op basis van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) en de Nederlandse Grondwet mag niemand in een toestand van "mensonwaardige armoede" terechtkomen. • Dakloosheid en honger: De gemeente mag iemand niet zomaar op straat laten creperen. Als de basale levensbehoeften (voedsel, onderdak) in gevaar komen, moet de gemeente kijken naar alternatieven. • Maatwerk: Sinds recente uitspraken van de Centrale Raad van Beroep moeten gemeenten meer naar de menselijke maat kijken. Een sanctie moet proportioneel zijn. 3. De 'Broodnood'-regeling Als iemand geen cent meer heeft en niet meer in zijn eerste levensbehoeften kan voorzien, kan er sprake zijn van een noodsituatie. • Individuele afweging: De gemeente is verplicht om te onderzoeken of er sprake is van "dringende redenen" om de uitkering toch (deels) voort te zetten. • Maatschappelijke opvang: Als de bijstand volledig stopt, kan de persoon vaak nog wel aanspraak maken op maatschappelijke opvang om dakloosheid te voorkomen. 4. Wat kan de persoon doen?

Wanneer de bijstand wordt opgeschort, heeft de persoon de volgende rechten: • Bezwaar maken: Men kan binnen 6 weken bezwaar aantekenen tegen het besluit van de gemeente. • Voorlopige voorziening: Bij acute geldnood kan de rechter worden gevraagd om de opschorting tijdelijk ongedaan te maken via een verzoek bij de rechtbank. • Juridische hulp: Het is raadzaam om contact op te nemen met het Juridisch Loket voor gratis advies over mensenrechten en bijstandszaken. Conclusie: Hoewel de gemeente de uitbetaling mag staken bij werkweigering, mag dit niet leiden tot een situatie die in strijd is met de menselijke waardigheid. Er moet altijd een weg openblijven naar basale hulp (voedsel en bed). De kern van een fundamentele juridische discussie: de hiërarchie tussen nationale wetten (zoals de Participatiewet) en internationale mensenrechtenverdragen (zoals het IVESCR of het EVRM). De redenering dat mensenrechten onvoorwaardelijk zijn en boven de

nationale wet staan, wordt in de rechtspraak en door mensenrechtenorganisaties als volgt onderbouwd: 1. Menselijke waardigheid als ondergrens Volgens het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten (IVESCR) heeft iedereen recht op een behoorlijke levensstandaard. De staat mag hier voorwaarden aan verbinden (zoals de arbeidsplicht), maar de sanctie op het niet naleven van die voorwaarden mag nooit leiden tot het vervallen van de 'minimale kern' van dat recht. Als een sanctie leidt tot acute honger of dakloosheid, komt de menselijke waardigheid in het geding. In dat geval is er sprake van een onmenselijke behandeling, wat verboden is onder Artikel 3 van het EVRM. 2. De verplichting van de ambtenaar In Nederland zijn ambtenaren inderdaad gebonden aan de Grondwet en internationale verdragen. Sinds de toeslagenaffaire is er in 2024 en 2025 veel meer aandacht voor de menselijke maat. • Artikel 11 Participatiewet: Dit artikel geeft de gemeente de ruimte (en de plicht) om af te wijken van de regels als er sprake is van "dringende redenen". • Evenredigheidsbeginsel: Een ambtenaar mag niet blind de wet uitvoeren als de gevolgen voor een individu onevenredig groot zijn in verhouding tot het doel (het stimuleren tot werk). 3. Mensenrechten zonder tegenprestatie De mensenrechten zijn inherent zijn aan het mens-zijn en niet 'verdiend' hoeven te worden. Dit botst soms met het politieke principe van de bijstand als "wederkerigheid". De juridische realiteit in 2025 is dat: • De overheid mag eisen dat u probeert in uw eigen onderhoud te voorzien. • De overheid mag u echter nooit de middelen ontnemen die strikt noodzakelijk zijn om te overleven (voedsel, noodzakelijke medische zorg en basaal onderdak). 4. Directe werking van verdragen In Nederland kunnen burgers zich voor de rechter direct beroepen op bepalingen uit internationale verdragen (via Artikel 93 en 94 van de Grondwet). Als een bijstandswet in een specifiek geval leidt tot een schending van een fundamenteel mensenrecht, moet de rechter de nationale wet opzij schuiven ten gunste van het mensenrecht. Actie en advies: Mocht u of iemand in uw omgeving hiermee te maken hebben, dan is het essentieel om bij een bezwaarschrift expliciet te verwijzen naar de schending van de minimale kern van het recht op een menswaardig bestaan. U kunt hiervoor ondersteuning zoeken bij: • Instellingen voor mensenrechten voor advies over de verplichtingen van de staat. • De Nationale Ombudsman, die toeziet op of overheden zich behoorlijk gedragen en de menselijke waardigheid respecteren. Kortom: De arbeidsplicht bestaat, maar mag nooit de menselijke waardigheid opheffen. De staat moet altijd een achterdeur openhouden om te voorkomen dat iemand onder het absolute bestaansminimum zakt.

Strikte interpretatie regels Participatiewet

De regels van de participatiewet worden nauwgezet en strikt gehanteerd door gemeenten. Deze strikte interpretatie “de regels restrictief toepassen” zonder de mensenrechten erin te betrekken maakt dat personen tussen “wal en schip” belanden. Daarom moeten de gemeenten het opschorten van een sociale bijstand dermate uitvoeren dat dit proces naadloos aansluit op de basale mensenrechten. Nu worden vaak uitkeringen opgeschort met louter een verwijzing naar een bezwaarprocedure cq de rechter. Daar gaat veel tijd in verloren, terwijl ondertussen personen zonder enig middel van bestaan verkeren. De vaak schreinende problematiek die daaraan voorafgaat dreigen vervolgens deze mede burgers het grip op hun leven te verliezen doordat deurwaarders zich snel aandienen namens diverse schuldeisers, (artikel Investico "schuldenindustrie").

Knelpunten bij strikte interpretatie

- **Opschorting zonder vangnet:** Wanneer een gemeente een uitkering opschort voor onderzoek, stopt de betaling direct. Omdat bezwaarprocedures maanden kunnen duren, ontstaat er een acuut tekort aan middelen voor primaire levensbehoeften (huur, zorg, eten).

- **De "Schuldenindustrie":** Zoals beschreven door platformen als Investico, leiden gemiste betalingen door opschorting tot een kettingreactie aan incassokosten en deurwaardersbezoeken, wat de financiële situatie onomkeerbaar verslechtert.
- **Juridische reflex:** Gemeenten verwijzen vaak naar de rechterlijke weg, maar voor iemand zonder inkomen is de drempel voor een gang naar de rechter (of een voorlopige voorziening) fysiek en mentaal vaak te hoog.

____

Beboeten en opjagen daklozen
Daklozen die na lange tijd weer een woning krijgen, worden soms geconfronteerd met achterstallige betalingen uit hun tijd op straat. Het beboeten van daklozen brengt hen verder in de problemen en het is 'weinig zinvol' om mensen zonder huis te bekeuren voor buitenslapen. Het straffen draagt bij aan het verder stigmatiseren van dakloze personen, iets wat het kabinet met het Nationaal Actieplan Dakloosheid juist wil bestrijden.

Bron: Sociaal Domein

Koen Enneking

8 april 2025

https://archive.org/details/beboeten-en-opjagen-daklozen

____